

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΟ ΟΠΟΙΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ
ΠΡΟΣ ΑΙΩΝΙΑΝ ΕΙΡΗΝΗΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.

1. «Καμμία συνθήκη εἰρήνης δέν ὀφείλει νά ἰσχύη ὡς τοιαύτη, ὅταν ἔγινε μέ τήν μυστικήν ἐπιφύλαξιν ἀφορμῆς δι' ἓνα μελλοντικόν πόλεμον».

Διότι τότε θά ἦτο ἀπλή ἀνακωχή, ἀναβολή τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὄχι εἰρήνη, ἡ ὁποία σημαίνει τὸ τέλος ὅλων τῶν ἐχθροπραξιῶν καί εἰς τήν ὁποίαν καί αὐτή ἡ πρόσθήκη τοῦ ἐπιθέτου αἰωνία θ' ἀπετέλει πλεονασμόν. Αἱ ὑπάρχουσαι, ἂν καί ἴσως ἄγνωστοι καί εἰς τοὺς εἰρηνιστάς, αἰτίαι πρὸς μελλοντικόν πόλεμον ἐξεμηδενίσθησαν ἅπασαι μέ τήν συνθήκην τῆς εἰρήνης· εἶνε δυνατὸν ἀκόμη ὀξυδέρκεια ἱκανοῦ κατασκόπου νά τὰς ἀνακαλύψῃ μεταξὺ τῶν ἀρχείων. Ἡ ἐπιφύλαξις (*reservatio mentalis*) παλαιῶν ἀρχικῶς ἐπινοηθεισῶν ἀξιώσεων, τῶν ὁποίων οὐδέν μέρος δύναται τώρα νά μνημονευθῇ διότι ταῦτα εἶνε πολὺ ἐξηνητλημένα, συνεχίσεως τοῦ πολέμου μέ τήν κακὴν πρόθεσιν ἐκμεταλλεύσεως τῆς πρώτης εὐνοϊκῆς πρὸς τοῦτο περιστάσεως ἀνήκει εἰς ἰησουητικὴν νοοτροπίαν καί εἶνε ἀναξία τῶν κυβερνώντων ὅπως καί ἡ ἐνδοτικότητα εἰς παρόμοια συμπεράσματα εἶνε κατωτέρα τῆς ἀξιοπρεπείας ἐνὸς ὑπουργοῦ, ἂν κρινώμεν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτό.

Ἄν ὅμως, κατόπιν διαφωτίσεως τῶν περὶ κρατικῆς φρονήσεως ἀντιλήψεων, ἀποδοθῇ ἡ ἀληθὴς ἀξία τοῦ κράτους εἰς τήν δι' οἰωνδήποτε μέσων σταθερὰν αὔξησιν τῆς δυνάμεώς του, τότε βε-

βαίως αὐτὴ ἢ κρίσις παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὡς μαθηματικὴ καὶ σχολαστικὴ.

2. «Οὐδὲν αὐθυπόστατον κράτος (μικρὸν ἢ μεγάλον, ἀδιάφορον) πρέπει νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ κατακτηθῆ ἀπὸ ἓνα ἄλλο διὰ κληρονομίας, ἀνταλλαγῆς, ἀγορᾶς ἢ δωρεᾶς».

Ἐνα κράτος δὲν εἶνε δηλαδή, ὅπως περίπου τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν ἔδραν του, ἓνα ἀγαθόν (patrimonium). Εἶνε μία κοινωνία ἀνθρώπων, ἐπὶ τῆς ὁποίας κανεὶς ἄλλος ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἔχει δικαίωμα ἐξουσίας καὶ διαθέσεως. Αὐτὸ ὅμως, τὸ ὁποῖον ὡς κορμὸς ἔχει τὰς ρίζας του, νὰ τὸ ἐνσωματώσῃ κανεὶς ὡς ἐμβόλιον εἰς ἓνα ἄλλο κράτος σημαίνει νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ὑπαρξίν του ὡς ἠθικοῦ προσώπου καὶ νὰ κάμῃ ἐξ αὐτοῦ ἓνα πρᾶγμα. Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀρχεγόνου συμβολαίου, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν ἐννοεῖται οὐδὲν δίκαιον ἐπὶ ἐνὸς λαοῦ(*). Εἰς ποῖον κίνδυνον ἔφερε τὴν Εὐρώπην ἡ προκατάληψις αὐτοῦ τοῦ εἴδους τῆς ἀποκτήσεως—ἐνῶ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου δὲν ἤξευραν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ὅτι καὶ τὰ κράτη δύνανται νὰ ὑπανδευθοῦν μεταξύ των— εἶνε γνωστὸν σήμερον εἰς τὸν καθένα παρουσιάζεται δὲ ἢ ὡς νέον εἶδος βιομηχανίας, ἢ ὁποία κατασκευάζει πανίσχυρα κράτη χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσῃ δυνάμεις, ἀλλὰ μὲ οἰκογενειακοὺς δεσμούς, ἢ ὡς τρόπος εὐρύνσεως τῶν ἐδαφικῶν κτήσεων ἐνὸς κράτους. Ἐπίσης ἐδῶ συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἐκμίσθωσις τῶν στρατευμάτων ἐνὸς κράτους ἀπὸ ἓνα ἄλλο—σύστημα κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ ὑπήκοοι ἐνὸς κράτους χρησιμοποιοῦνται καὶ διατίθενται κατὰ

(*) Ἐνα κληρονομικὸν βασίλειον δὲν εἶνε κράτος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ κληρονομηθῆ ἀπὸ ἓνα ἄλλο κράτος, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦ κυβερνᾶν δύναται νὰ μεταβιβασθῆ εἰς ἓνα ἄλλο φυσικὸν πρόσωπον. Τὸ κράτος ἀποκτᾶ τότε ἓναν ἄρχοντα καὶ ὄχι αὐτὸς ὅστις κατέχει ἤδη ἓνα ἄλλο βασίλειον τὸ κράτος.

βούλησιν ὑπὸ ἄλλου κράτους ὡς ἀπλᾶ ἀντικείμενα.

3. «Αἱ μόνιμοι στρατιαὶ (*miles perpetuus*) πρέπει νὰ ἐκλείψουν τελείως μὲ τὸν καιρὸν».

Διότι ἀπειλοῦν διαρκῶς ἄλλα κράτη μὲ πόλεμον, μὲ τὸ νὰ φαίνωνται πάντοτε ἔτοιμα δι' αὐτόν· παρακινοῦν ἄλληλα ν' ἀμιλλῶνται εἰς ὑπεροχὴν ἐξοπλισμῶν, οἵτινες δὲν γνωρίζουν ὄρια καὶ ὅταν πλέον ἢ χρηματικὴ αὐτὴ δαπάνη καταστήσῃ τὴν εἰρήνην καταθλιπτικωτέραν βραχυχρονίου πολέμου γίνεται αὕτη ἀφορμὴ ἐπιθετικῶν πολέμων, τοὺς ὁποίους τὰ κράτη ἐπιχειροῦν διὰ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰ ἐκ τῶν ἐξοπλισμῶν βάρη· ἢ ἐκμίσθωσις ἄρα ἀνθρώπων, διὰ νὰ σκοτώνουν ἢ νὰ σκοτώνονται, ἰσοδυναμεῖ μὲ χρησιμοποίησιν αὐτῶν ὡς ἀπλῶν μηχανῶν καὶ ἐργαλείων ἀπὸ τρίτον— τὸ κράτος—πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀνθρωπότητος ἐφ' ἡμῶν(*)

Ὅμως διόλου διαφορετικᾶ συμβαίνει μὲ τὴν περιοδικὴν ἐθελουσίαν ἐκγύμνασιν τῶν κατοίκων εἰς τὰ ὄπλα, διὰ ν' ἀσφαλίσουν τὸν ἑαυτόν των καὶ τὴν πατρίδα ἀπὸ ἐξωτερικὴν ἐπίθεσιν. Μὲ τὴν συσσώρευσιν θησαυροῦ συμβαίνει τὸ ἴδιον, διότι αὕτη θεωρουμένη ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν ὡς ἀπειλὴ πολέμου, προκαλεῖ ὑποχρεωτικὰς ἐπιθέσεις· διότι μεταξὺ τῶν τριῶν δυνάμεων, τῆς δυνάμεως τῆς στρατιᾶς, τῆς δυνάμεως τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ χρήματος, ἡ τελευταία ἔπρεπε νὰ εἶνε τὸ πλέον ἀσφαλὲς ὄργανον πολέμου, ἐὰν δὲν ἀντετίθετο εἰς αὐτὸ ἡ δυσκολία διαπιστώσεως τοῦ μεγέθους τῆς.

(*) Ἐνας Βούλγαρος πρίγκιψ ἀπήντησεν εἰς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐπρότεινε νὰ λύσουν τὰς διαφορὰς των μὲ μονομαχίαν καὶ ὄχι μὲ αἱματοχυσίαν τῶν ὑπηκόων των, οὕτω : «Ἐνας σιδηρουργὸς ποὺ ἔχει τανάλιες δὲν βγάζει τὸ πυρωμένο σίδερο μὲ τὸ χέρι του ἀπὸ τὴν φωτιά».

4. «Δέν πρέπει νά δημιουργοῦνται κρατικά χρέη εἰς τὰς ἐξωτερικάς ἀγοράς».

Πρὸς εὐκολίαν τῆς δημοσίας οἰκονομίας (ὁδοποιίας, νέων ἐγκαταστάσεων, δημιουργίας ἀποθηκῶν διὰ τὸ ἐνδεχόμενον κακῶν ἐσοδειῶν κ.λ.π.) τὸ νά ζητοῦμεν βοήθειαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους δέν εἶνε ὑποπτον. Ἄλλ' ὡς ἀντενεργοῦσα μηχανὴ τῶν δυνάμεων ἐναντίον ἀλλήλων, ἓνα πιστωτικὸν σύστημα, μὲ τὰ ἀκαταπαύστως αὐξάνοντα καὶ ὁμως μόνον διὰ τὴν παροῦσαν ἀπαίτησιν ἐξησφαλισμένα χρέη—διότι δέν εἶνε ὅλα τὰ χρέη ταυτοχρόνως ἀπαιτητά—εἶνε μία ἐπικίνδυνος χρηματικὴ δύναμις, δηλαδή ἓνας πολεμικὸς θησαυρὸς, ὁ ὁποῖος ὑπερβαίνει τοὺς θησαυροὺς ὅλων τῶν ἄλλων κρατῶν μαζὶ καὶ μόνον διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀποδόσεως τῆς φορολογίας—ἡ ὁποία πάλιν ἐπιβραδύνεται μὲ τὴν ἐμψύχωσιν τοῦ ἐμπορίου διὰ τῆς ἐπενεργείας τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν κερδῶν—δύναται νά ἐξαντληθῇ. Αὕτῃ ἡ εὐκολία νά ἄγωμεν πόλεμον καὶ ἡ πρὸς τοῦτο τάσις τῶν ἰσχυρῶν, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι συνυπάρχει εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, συνδεδεμένοι, ἀποτελοῦν ἓνα μέγα ἐμπόδιον τῆς αἰωνίας εἰρήνης, τὸ ὁποῖον διὰ νά ἀποσοβήσωμεν ἔπρεπε νά ἔχωμεν σχετικὸν ἀπαγορευτικὸν προκαταρκτικὸν αὐτῆς ἄρθρον, διότι ἡ τελικῶς ἀναπόφευκτος κρατικὴ χρεωκοπία θά περιπλέξῃ πολλὰ ἄλλα ἀχρέωτα κράτη εἰς τὰς ζημίας καὶ θά προξενήσῃ εἰς αὐτὰ δημοσίαν βλάβην. Ἐπομένως ἔχουν τουλάχιστον ἄλλα κράτη τὸ δικαίωμα νά συνενωθοῦν ἐναντίον τῶν ἀξιώσεών του.

5. «Δέν πρέπει ἓνα κράτος ν' ἀναμιγνύεται βιαίως εἰς τὸ πολίτευμα καὶ τὴν κυβέρνησιν ἐνὸς ἄλλου κράτους».

Διότι τί δύναται νά τὸ δικαιολογήσῃ πρὸς τοῦτο ; Μήπως τὸ εἰς ἓνα ἄλλο κράτος ὑπάρχον σκάνδαλον ; Δύναται μᾶλλον τοῦτο νά τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ μεγάλου κακοῦ τὸ ὁποῖον ἓνας λαὸς ἐπισύρει εἰς ἑαυτὸν διὰ τῆς παρανομίας του' καὶ γενικῶς τὸ

κακὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἓνα ἐλεύθερον πρόσωπον δίδει εἰς ἄλλο—ὡς *scandalum acceptum*—δὲν προκαλεῖ καμμίαν βλάβην εἰς αὐτό. Ἐντελῶς διαφορετικὸν θὰ ἦτο ἔάν ἓνα κράτος εἶχε χωρισθῆ, λόγῳ ἐσωτερικῆς μολύνσεως, εἰς δύο μέρη—ἕκαστον τῶν ὁποίων παρίστανε ἑαυτὸ ὡς ἰδιαίτερον κράτος ἔχον ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ὅλου—ὁπότε δὲν θὰ ἠδύνατο ἢ ἐνίσχυσις τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο μερῶν ὑπὸ ξένου κράτους νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀνάμιξις αὐτοῦ εἰς τὸ πολίτευμα τοῦ ἄλλου διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τοῦτο εὕρισκετο ἐν ἀναρχίᾳ. Ἐφ' ὅσον ὁμως ἢ ἐσωτερικῆ αὐτῆ ἔρις δὲν ἀπεφασίσθη ἀκόμη, ἢ ἀνάμιξις ξένης δυνάμεως θὰ ἦτο προσβολὴ κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας ἑνὸς λαοῦ παλαίοντος μὲ τὴν ἐσωτερικὴν του ἀσθένειαν, ἢ δὲ τοιαύτη τακτικὴ θὰ καθίστα ἐπισφαλῆ τὴν αὐτονομίαν ὅλων τῶν κρατῶν, ἐφ' ὅσον ἢ παραμικρὰ ἐσωτερικὴ ἀνωμαλία θὰ προεκάλει ξένην ἐπέμβασιν.

6. «Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιχειρῆ ἓνα κράτος ἐμπόλεμον μὲ ἄλλο τοιαύτας ἐχθροπραξίας, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὸ νὰ καταστήσουν ἀδύνατον τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην εἰς προσεχῆ εἰρήνην π. χ. ὑποστήριξιν τῶν δολοφόνων (*percussores*), δηλητηριαστῶν (*venefici*), ἀθέτησιν διομολογήσεων, παρακίνησιν προδοσίας (*perduellio*) εἰς τὸ ἐμπόλεμον κράτος κ.λ.π.».

Αὐτὰ εἶνε ἄτιμα στρατηγήματα. Διότι πρέπει ν' ἀπομένῃ κάποια ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ ἐχθροῦ καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἀκόμη, ἐπειδὴ ἄλλως οὐδεμία εἰρήνη θὰ ἠδύνατο νὰ συνομολογηθῆ καὶ αἱ ἐχθροπραξίαι θὰ ἐξετείνοντο εἰς ἓνα ἐξολοθρευτικὸν πόλεμον (*bellum interpecium*)· οὕτω εἰς τὸ φυσικὸν καθεστῶς—ὅπου δὲν ὑπάρχει δικαστήριον τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἐγκύρως—ὁ πόλεμος εἶνε ἀκόμη τὸ θλιβερόν μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ καθένας βιαίως ἐπιδιώκει τὸ δίκαιόν του, ἐφ' ὅσον κανὲν ἐκ τῶν δύο μερῶν δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀναγκωρίσῃ ἑαυτὸ ἐν ἀδίκῳ—ἐπειδὴ τοῦτο προὔποθέτει δικαστικὴν ἀπόφασιν—ἀλλ' ἢ ἐκβασίς τοῦ ἀγῶ-

νος, ὡς ἀπὸ θείας δίκης οὕτως εἰπεῖν, κρίνει εἰς ποῖαν πλευρὰν εὐρίσκεται τὸ δίκαιον. Μεταξὺ κρατῶν ὅμως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ πόλεμος τιμωρὸς (*bellum punitivum*)· διότι μεταξὺ των δὲν ὑπάρχει σχέσις ἀνωτέρου πρὸς κατώτερον. Ἐξ αὐτῶν λοιπὸν ἔπεται : ὅτι ἕνας ἐξολοθρευτικὸς πόλεμος, ὅπου θὰ ἐπετυγχάνετο ἢ ἐξαφάνισις καὶ τῶν δύο μερῶν ταυτοχρόνως καὶ μαζί μὲ αὐτὰ ἐπίσης καὶ παντὸς δικαίου, μόνον εἰς τὸ μέγα νεκροταφεῖον τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἄφινε νὰ λάβῃ χώραν ἢ αἰωνία εἰρήνη. Τοιοῦτος πόλεμος λοιπὸν, ὡς καὶ ἡ χρῆσις τῶν πρὸς αὐτὸν συντελούντων μέσων, ὄφειλε νὰ εἶνε ἐντελῶς ἀπηγορευμένος. Τὸ ὅτι δὲ τὰ ἀναφερθέντα μέσα ὀδηγοῦν ἀναποτρέπτως πρὸς αὐτόν, διαφωτίζεται ἐκ τῶν ἐξῆς : αὐταὶ αἱ καταχθόνιαι τέχναι, ἐνῶ αὐταὶ καθ' ἑαυτὰ δὲν κυοφοροῦν ποτὲ οὐδὲν κακόν, ἂν ἐφαρμοσθοῦν δὲν συγκρατοῦνται πολὺν χρόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ πολέμου—ὅπως ἡ χρῆσις τῶν κατασκόπων (*utī exploratoribus*), ὅπου χρησιμοποιεῖται ἢ ἀτιμία ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἄλλωστε δὲν δύνανται νὰ ἐξολοθρευθοῦν—ἀλλὰ μεταβιβάζονται καὶ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ οὕτω ἐκμηδενίζουν τελείως τὸν σκοπὸν αὐτῆς.

Καίτοι οἱ ἀναφερθέντες νόμοι εἶνε ἀντικειμενικοί, δηλαδή διὰ τὸν σκοπὸν τῶν κυριάρχων πάντα ἀπαγορευτικοὶ (*leges prohibitiveae*), ὑπάρχουν ἐντούτοις μερικοὶ ἐξ αὐτῶν μὲ αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν ἀνεξαρτήτως τῶν περιστάσεων, (*leges strictae*), οἱ ὅποιοι ὀδηγοῦν ἀμέσως πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ ἄλλοι οἱ ὅποιοι, χωρὶς ν' ἀποτελοῦν ἐξαιρέσεις ἀπὸ τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου, ἐπιδεκτικοὶ, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, ὑποκειμενικῆς εὐρύνσεως, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκτέλεσιν, ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, (*leges latae*) περιέχουν τὴν ἄδειαν ν' ἀναβάλλουν τὴν ἐκτέλεσιν, χωρὶς ὅμως νὰ χάσουν τὸν σκοπὸν ἀπὸ τὴν προσοχὴν των, τὴν ἀποκατάστασιν δηλαδή τῆς καταργηθείσης ἐλευθερίας μερικῶν κρατῶν, ἥτοι νὰ μὴ ἀναβάλλουν

ἐπ' ἄπειρον—ὅπως ὁ Αὐγουστος ὑπέσχετο πάντα *ad calendās graecas*—ἀλλὰ μόνον νὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἀναβολήν, διὰ νὰ μὴ φαίνωνται ἐπισπεύδοντες καὶ ἀντιβαίνουν οὕτω πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν των. Διότι ἡ ἀπαγόρευσις ἐν προκειμένῳ ἀφορᾷ μόνον τὸν τρόπον τῆς ἀποκτήσεως ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἰσχύη ἀργότερον, ὅχι ὅμως καὶ τὴν κατάστασιν τῆς κατοχῆς, ἡ ὁποία καίτοι δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον νομικὸν τίτλον ἐντούτοις εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐντίμου ἀποκτήσεως, κατὰ τὴν τότε δημοσίαν ἀντίληψιν, ἐθεωρήθη ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη ὡς δικαία(*)

(*) * Ἐκτὸς τῆς διαταγῆς (*leges praecipitivae*) καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως (*leges prohibitivae*) ἠδύναντο νὰ δώσουν καὶ ἀδείας (*leges permissivae*), ἔχει ἀμφισβητηθῆ ὅχι ἄνευ λόγου. Διότι γενικῶς οἱ νόμοι περιέχουν μίαν βᾶσιν ἀντικειμενικῆς καὶ πρακτικῆς ἀνάγκης· ἡ ἄδεια ὅμως περιέχει τὴν πρακτικὴν σύμπτωσιν μερικῶν ἐνεργειῶν. Οὕτω δὲ ἕνας ἐπιτρεπτικὸς νόμος περιέχων ἐξαναγκασμὸν πρὸς μίαν πράξιν, διὰ τὴν ὁποῖαν ὅμως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑποχρεωθοῦν ὅλοι θὰ ἀπετέλει μίαν ἀντίφασιν, διότι τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ θὰ εἶχε μόνον μίαν σημασίαν καὶ διὰ τὰς δύο σχέσεις.